

Predsednica Republike Slovenije

NATAŠA PIRC MUSAR

**Poslanica predsednice Republike Slovenije Nataše Pirc Musar
ob državnem prazniku,
dnevu vrnitve Primorske k matični domovini**

Predsedniška palača, 15. september 2023

Velja govorjena beseda.

*Spoštovane državljanke in državljani,
Drage Primorke in Primorci.*

Na današnji dan praznujemo uveljavitev pariške mirovne pogodbe, po kateri je 15. septembra 1947 velik del Primorske, ki je bila pred tem več kot 20 let pod Italijo, pripadel takratni Jugoslaviji in s tem tudi Sloveniji. Večina Primorcev je končno zadihala svobodno.

Primorci so se že zelo zgodaj uprli italijanskemu fašizmu, ki si je že v zgodnjih dvajsetih letih prejšnjega stoletja zadal sistematično uničenje vsega, kar je bilo slovenskega. Naj spomnim, da je bila leta 1923 prepovedana raba krajevnih imen v slovenščini, slovenski jezik pa ukinjen kot učni jezik v javnih šolah. Prisilno so bila poitalijančena imena krajev, gora, voda ter osebna imena in priimki. Slovenski jezik je izginil iz javnosti, predvsem pa je bila cela generacija ljudi prisiljena, da se šola v italijanskem jeziku.

Fašizem je razvil nasilje do neslutnih razsežnosti. Od divjanja fašističnih škvader, požiga Narodnega doma v Trstu, internacije slovenske inteligence in duhovščine, pa do zloglasnih fašističnih koncentracijskih taborišč na Rabu, v Gonarsu in drugod po Italiji.

Spomeniki po številnih primorskih krajih pričajo o nezlomljivem odporu slovenskega naroda proti fašizmu, ki je petindvajset let izvajal nasilno in uničevalno politiko nad Slovenci na Primorskem.

Imena padlih, vklesana v kamnita obeležja, so imena zavednih Slovencev, ki so padli v boju za svobodo svojega naroda. Tudi njim gre zasluga, da danes živimo v svobodi in demokraciji.

Teh žrtev ne smemo nikoli pozabiti.

A prav tisti, ki so izkusili grozote tistega časa, najbolje vedo, kako zelo v vsaki vojni trpi družba, koliko težko popravljive škode med ljudmi se zgodi vedno, kadar odloča orožje. Zgodovina bi morala biti dobra učiteljica, a še vedno trajajoča vojna v Ukrajini kaže, da nekatere nauke včasih prehitro pozabimo.

Spomin na pomembne dogodke iz slovenske zgodovine je treba ohranjati in negovati, poskuse revidiranja slovenske zgodovine ter zlorabo teh tem v politične namene pa vedno znova glasno obsoditi. Mlade moramo zato ozaveščati o pomenu prehojene poti, ki je vodila v samostojnost naše države, in jim hkrati položiti na srce, da je mogoče probleme reševati drugače, ne s silo in z oboroženimi spopadi.

Pozivam vse Slovenke in Slovence, da se opredelimo zoper vojno in nasilje, za mir, za aktivno sožitje med narodi in za spoštovanje dostojanstva vsakega človeka. Na načelih miru, vladavine prava in spoštovanja človekovih pravic se je vzpostavila povojna Evropa – in Evropa ter z njo Slovenija morata obstati na teh načelih.

Tako se bomo na najboljši možni način poklonili vsem tistim zavednim in svobodomiselnim Primorkam in Primorcem, ki so v boju zoper fašistično in nacistično nasilje dali največ, kar so imeli – svoja mlada življenja.

Vsem državljanom in državljanom čestitam ob prazniku vrnitve Primorske matični domovini in želim prijetno praznovanje!